

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗

เรื่องพิจารณาที่ ๑๙/๒๕๖๖

วันที่ ๓๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง { นายธีรยุทธ สุวรรณเกษร ผู้ร้อง
นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ หัวหน้าพรรคก้าวไกล ที่ ๑
พรรคก้าวไกล ที่ ๒ ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่
ความเห็น

รัฐธรรมนูญ (Constitution) หมายถึง กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศโดยบัญญัติ
กฎเกณฑ์ในการจัดระเบียบทางการเมืองการปกครองของรัฐ รูปแบบของรัฐ องค์กรที่ใช้อำนาจ
อธิปไตย มุ่งจำกัดอำนาจขององค์กรที่ใช้อำนาจรัฐและมีหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
สำหรับรัฐธรรมนูญของประเทศเสรีประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขบัญญัติเกี่ยวกับ
พระราชสถานะของพระมหากษัตริย์ อาทิเช่น

(๑) รัฐธรรมนูญนอร์เวย์ ค.ศ. ๑๘๑๔ มาตรา ๕ บัญญัติว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ที่เคารพสักการะและจะถูกล่ามโซ่ หรือตรวจสอบมิได้”

(๒) รัฐธรรมนูญเดนมาร์ก ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า “องค์พระมหากษัตริย์ไม่ต้อง
ทรงรับผิดชอบทางการเมืองและทรงเป็นที่เคารพสักการะ...”

(๓) รัฐธรรมนูญเบลเยียม ค.ศ. ๑๘๓๑ มาตรา ๘๘ บัญญัติว่า “องค์พระมหากษัตริย์
ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันละเมิดมิได้ รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบแทนพระมหากษัตริย์”

(๔) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสเปน ค.ศ. ๑๙๗๘ มาตรา ๕๖ (๓) บัญญัติว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันละเมิดมิได้ และไม่ต้องทรงรับผิดข้อใด ๆ ทางการเมือง...”

(๕) รัฐธรรมนูญแห่งราชรัฐลักเซมเบิร์ก ค.ศ. ๑๘๖๘ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “องค์แกรนด์ดยุกทรงดำรงอยู่ในฐานะอันละเมิดมิได้”

สำหรับกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทองค์พระมหากษัตริย์หรือประมุขของรัฐ มีดังนี้

(๑) ภูมิภาคยุโรป เช่น

๑.๑ ประเทศสวีเดน กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา บทที่ ๑๘ มาตรา ๒ บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นพระมหากษัตริย์หรือสมาชิกราชวงศ์มีโทษจำคุกสูงสุด ๔ ปี หรือหากกระทำการหมิ่นประมาทอย่างรุนแรงมีโทษจำคุกสูงสุด ๖ ปี

๑.๒ ประเทศเดนมาร์ก กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๗ ประกอบ มาตรา ๑๑๕ บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทองค์พระมหากษัตริย์หรือผู้สำเร็จราชการมีโทษปรับหรือโทษจำคุกสูงสุด ๔ เดือน และความผิดฐานหมิ่นประมาทคู่สมรสองค์พระมหากษัตริย์หรือองค์รัชทายาทมีโทษปรับหรือโทษจำคุกสูงสุด ๒ เดือน

๑.๓ ประเทศเยอรมนี กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ (๑) ประกอบ (๓) บัญญัติเกี่ยวกับความผิดหมิ่นประมาทประธานาธิบดีในที่สาธารณะ ในที่ชุมนุมหรือการเผยแพร่เอกสารที่เป็นการหมิ่นประมาทประธานาธิบดีมีโทษจำคุก ๖ เดือนถึง ๕ ปี

๑.๔ ประเทศอิตาลี กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๘ บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานทำให้ประธานาธิบดีเสื่อมเสียชื่อเสียงหรือเกียรติยศมีโทษจำคุก ๑ ปีถึง ๕ ปี

(๒) ภูมิภาคตะวันออกกลาง เช่น

๒.๑ ประเทศจอร์แดน กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๕ บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี องค์รัชทายาท ผู้สำเร็จราชการหรือสมาชิกราชวงศ์ไม่ว่าจะทำโดยการส่งข้อความ ข้อความเสียง หรือข้อความอิเล็กทรอนิกส์หรือภาพถ่ายหรือภาพล้อเลียนที่เป็นการทำให้พระองค์เสื่อมพระเกียรติมีโทษจำคุก ๑ ปีถึง ๓ ปี

๒.๒ ประเทศซาอุดีอาระเบีย กล่าวคือ กฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย ค.ศ. ๒๐๑๔ มาตรา ๓๐ บัญญัติเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทองค์พระมหากษัตริย์ องค์รัชทายาทหรือเจ้าผู้ครองรัฐ ที่เป็นการขัดต่อความยุติธรรมหรือหลักศาสนามีความผิดฐานก่อการร้ายมีโทษจำคุก ๕ ปีถึง ๑๐ ปี

(๓) ภูมิภาคอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ เช่น

๓.๑ ประเทศแคนาดา กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานปลุกปั่น ยุยงให้เกิดความเกลียดชัง หมิ่นประมาทต่อพระราชินี รัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่นและศาล มาตรา ๖๐ บัญญัติเกี่ยวกับข้อยกเว้นกรณีกระทำการโดยสุจริต มาตรา ๖๑ บัญญัติเกี่ยวกับโทษจำคุกไม่เกิน ๑๔ ปี

๓.๒ ประเทศบราซิล กล่าวคือ Law no. ๗, ๑๗๐ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๘๓ มาตรา ๒๖ บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทประธานาธิบดีมีโทษจำคุก ๑ ปีถึง ๔ ปี

(๔) ภูมิภาคเอเชีย เช่น

๔.๑ ประเทศมาเลเซีย กล่าวคือ Sedition Act ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๓ (๑) และ มาตรา ๔ บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานก่อให้เกิดความเกลียดชังหรือหมิ่นประมาทสุลต่านองค์ใดหรือรัฐบาลใดมีโทษปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ ริงกิต หรือจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔.๒ ประเทศบรูไน กล่าวคือ Sedition Act ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๓ (๑) และ มาตรา ๔ (๑) บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานปลุกปั่น ยุยงให้เกิดเกลียดชังสุลต่าน และความผิดฐานหมิ่นประมาทสุลต่านมีโทษปรับ ๕,๐๐๐ ดอลลาร์บรูไน และจำคุกสูงสุด ๓ ปี

สำหรับประเทศต่าง ๆ ในโลกที่มีพระมหากษัตริย์ มีจำนวน ๒๖ ประเทศ โดยจำแนกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มแรก เรียกว่า พระมหากษัตริย์ผู้ทรงปกครอง ส่วนใหญ่จะเป็นประเทศมุสลิม เช่น ซาอุดีอาระเบีย โดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประธานการประชุมคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

๒. กลุ่มที่สอง เรียกว่า พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ เช่น อังกฤษ เบลเยียม นอร์เวย์ เนเธอร์แลนด์ สเปน ญี่ปุ่น และไทย โดยพระมหากษัตริย์ไม่ทรงปกครองแต่ทรงเป็นประมุขซึ่งมีผู้ถวายคำแนะนำ กลุ่มนี้แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มย่อย คือ

๒.๑ เป็นสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีประวัติศาสตร์ยืนยาวมาตั้งแต่ครั้งราชาธิปไตย ในสมัยโบราณ และเมื่อเปลี่ยนมาเป็นประชาธิปไตย ยังคงมีนิติราชประเพณีเคร่งครัดแต่ไม่ค่อยมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับประชาชนมากนัก เช่น พระมหากษัตริย์อังกฤษ ญี่ปุ่น เป็นต้น

๒.๒ เป็นสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีประวัติศาสตร์ยืนยาวมาเช่นเดียวกัน แต่เมื่อเปลี่ยนมาเป็นประชาธิปไตยแล้ว พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติพระองค์เยี่ยงคนธรรมดา เช่น พระมหากษัตริย์ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เป็นต้น

๒.๓ เป็นสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีประวัติศาสตร์ยืนยาวมาตั้งแต่ครั้งราชาธิปไตย มีสถานะสูงส่งทั้งทางศาสนาและสังคม มีนิติราชประเพณียาวนาน แต่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และเป็นที่เคารพรักของประชาชนอย่างยิ่ง เพราะพระราชกรณียกิจนานัปการที่ทรงประกอบเพื่อประชาชน เช่น พระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย เป็นต้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๔๙ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้

ผู้ใดทราบว่ามี การกระทำตามวรรคหนึ่ง ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้

ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

การดำเนินการตามมาตรานี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๒๑๐ ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

(๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ

(๓) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

การยื่นคำร้องและเงื่อนไขการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย การทำคำวินิจฉัย และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

ให้นำความในมาตรา ๑๘๘ มาตรา ๑๙๐ มาตรา ๑๙๑ และมาตรา ๑๙๓ มาใช้บังคับแก่ศาลรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๑๑ วรรคสี่ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ

๒ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑๒ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีด้วยความเป็นธรรม แก่คู่กรณีทั้งผู้ร้องและผู้ถูกร้องและเพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นที่ยุติ แบ่งการพิจารณาออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

(๑) ด้านกระบวนการ ได้ปฏิบัติตามหลักสิทธิการดำเนินคดีที่เป็นธรรมอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ ประกอบด้วย การให้คู่กรณีได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา การอนุญาตขยายระยะเวลาการยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง จำนวน ๒ ครั้ง ครั้งละ ๓๐ วัน รวม ๖๐ วัน การอนุญาตขอไต่สวน พยานของผู้ถูกร้อง การแสวงหาข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาตลิ่งชัน ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญาพระโขนง ศาลอาญามีนบุรี ศาลจังหวัดนนทบุรี ศาลจังหวัดสมุทรปราการ และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง การออกนั่งพิจารณาเพื่อไต่สวนพยานบุคคล และการทำคำแถลงการณ์ปิดคดี รวมระยะเวลาตั้งแต่ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องพิจารณาวินิจฉัย คือ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๖ จนถึงวันแถลงด้วยวาจา ประชุมปรึกษาหารือและลงมติ คือ วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗ เป็นระยะเวลา ๖ เดือน ๒๐ วัน โดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๕ และประกาศศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยถือว่าเป็นคำร้องที่ขอด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒

(๒) ด้านโครงสร้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

๒.๑ กลุ่มแรก กล่าวคือ การดูหมิ่นบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีการหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒.๒ กลุ่มที่สอง กล่าวคือ การดูหมิ่นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ การดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๘ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๗ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒.๓ กลุ่มที่สาม กล่าวคือ การหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๑๕ ปี

เมื่อประมวลความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวได้จำแนกการกระทำดูหมิ่น หมิ่นประมาทไว้ตามสถานะ (Status) ของบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อันเป็นการสอดคล้อง กับจริยธรรมของสังคมไทย ทั้งนี้ ศาลจะพิพากษาความผิดโดยดูจากเจตนาทั้งภายในและเจตนา ภายนอก ประกอบกับการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษโดยชอบด้วยความเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕ ที่วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง

(๓) ด้านการกระทำของผู้ถูกร้องแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ พฤติกรรมโดยองค์การ เครือข่ายของผู้ถูกร้องและผู้เกี่ยวข้อง และพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเป็นหลักประกันให้ผู้ต้องหา ดังนี้

๓.๑ พฤติกรรมโดยองค์การเครือข่ายของผู้ถูกร้องและผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย พฤติการณ์ในการรณรงค์ให้ยกเลิก มาตรา ๑๑๒ ตามหนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ลับมาก ที่ ตช. ๐๐๒๘.๑๕๑/๔๔๑๒ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๖ ดังนี้

๓.๑.๑ การเข้าร่วมกิจกรรมยื่น หยุด ชัง โดยนายภุชงค์หิรัญ เลิศอุทธรณ์ภักดี นายสกล สุนทรวานิชย์กิจ นายเชตวัน เตือประโคน นายทวิวงศ์ โตทวิวงศ์ และนายสหวัด คุ้มคง เข้าร่วมกิจกรรมที่จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดชลบุรี โดยมีข้อเรียกร้องให้พรรคการเมืองทุกพรรคเสนอนโยบายยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒

๓.๑.๒ การเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวของกลุ่มรณรงค์ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยนายรังสิมันต์ โรม นางสาวธิษณา ชุณหะวัณ และนายปิยรัฐ จงเทพ มีการชุมนุมเสนอให้ยกเลิกหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒

๓.๑.๓ การแสดงพฤติการณ์สนับสนุนการยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ นายรังสิมันต์ โรม โปสต์ข้อความลงในเฟซบุ๊กส่วนตัว เชิญชวนให้ประชาชนยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๖ นางปัญญารัตน์ นันทภูษิตานนท์ เข้าร่วมกิจกรรมยื่นหยุด ชัง และชูป้ายซึ่งมีข้อความว่ายกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖ พรรคก้าวไกลจัดกิจกรรมปราศรัยใหญ่ ณ สวนสาธารณะเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยติดสติ๊กเกอร์ในช่องยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒

๓.๒ พฤติการณ์ของผู้ถูกร้องและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเป็นหลักประกันให้ผู้ต้องหาในข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ตามหนังสือสำนักข่าวกรองแห่งชาติที่ นร ๐๖๐๒/๖๔๗๕ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๖ เช่น

๓.๒.๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายรังสิมันต์ โรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายธีรรัชชัย พันธุมาศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร เขต ๑๘ ของผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้เกี่ยวข้อง ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว โดยใช้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกันตัวนายอานนท์ น้าภา นายพริษฐ์ ชิวารักษ์ นายภานุพงศ์ จาดนอก นายจตุภัทร บุญภัทรรัक्षा และนางสาวเบนจา อะปัญ แกนนำกลุ่มราษฎรที่ถูกอัยการยื่นฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นต้น

๓.๒.๒ นายชัยวัช ตูลาธน หัวหน้าพรรคก้าวไกล ใช้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกันตัวนางสาวรักชนก ศรีนอก คดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ที่ศาลอาญา หมายเลขคดีดำที่ อ ๖๘๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๖ และประกันตัวในวันเดียวกัน ตามคำเบิกความของการไต่สวนศาลรัฐธรรมนูญ

เมื่อประมวลความสัมพันธ์ระหว่างการทำคามผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ กับผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ แล้ว พบว่าผู้ถูกร้องและผู้เกี่ยวข้องที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และการประกันตัวผู้ต้องหาตามความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จำนวน ๑๗ คน

แยกเป็นกระทำก่อนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๙ คน และกระทำขณะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๘ คน

ตารางแสดงความสัมพันธ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และผู้ถูกร้องทั้งสอง

ลำดับ	บุคคล	เหตุการณ์	หมายเหตุ
๑.	นายเกษรฐ์ศิริภู เลิศอุทธิภักดี	เข้าร่วมกิจกรรมยื่น หยุต ชัง	กระทำก่อนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๒.	นายสกล สุนทรวานิชย์กิจ	เข้าร่วมกิจกรรมยื่น หยุต ชัง	กระทำก่อนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๓.	นายเซตวัน เตือประโคน	เข้าร่วมกิจกรรมยื่น หยุต ชัง	กระทำก่อนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๔.	นายทวิวงค์ โตทวิวงค์	เข้าร่วมกิจกรรมยื่น หยุต ชัง	กระทำก่อนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๕.	นายสหวัด คุ่มคง	เข้าร่วมกิจกรรมยื่น หยุต ชัง	กระทำก่อนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๖.	นางสาวธิษะณา ชุนหะวัฒน์	- เข้าร่วมกิจกรรมความเคลื่อนไหวของกลุ่มรณรงค์ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ (ครย. ๑๑๒)	กระทำก่อนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๗.	นายปิยรัฐ จงเทพ	- เข้าร่วมกิจกรรมความเคลื่อนไหวของกลุ่มรณรงค์ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ (ครย. ๑๑๒) - เป็นผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒	กระทำก่อนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๘.	นางสาวชลธิชา แจ้งเร็ว	เป็นผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒	กระทำก่อนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๙.	นางสาวรักชนก ศรีนอก	เป็นผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒	กระทำก่อนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

ลำดับ	บุคคล	เหตุการณ์	หมายเหตุ
๑๐.	ผู้ถูกร้องที่ ๑	- ติดสติ๊กเกอร์ยกเล็ก มาตรา ๑๑๒ - เข้าร่วมกิจกรรมยื่น หยุต ชิ่ง	กระทำขณะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๑๑.	นายรังสิมันต์ โรม	- เข้าร่วมกิจกรรมความเคลื่อนไหวของกลุ่มมรรณงค์ยกเล็กประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ (ครย. ๑๑๒) - โพสต์ข้อความลงในเฟซบุ๊กส่วนตัวเชิญชวนให้ประชาชนยกเล็กประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ - ประกันตัวผู้ต้องหาในข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒	กระทำขณะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๑๒.	นางสาวเบญจา แสงจันทร์	- เข้าร่วมกิจกรรมยื่น หยุต ชิ่ง - ถ้อยคำ ซึ่งมีข้อความว่า “ยกเล็ก ๑๑๒”	กระทำขณะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๑๓.	นางปัญญารัตน์ นันทภูษิตานนท์	- เข้าร่วมกิจกรรมยื่น หยุต ชิ่ง - ถ้อยคำ ซึ่งมีข้อความว่า “ยกเล็ก มาตรา ๑๑๒”	กระทำขณะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
๑๔.	นางสาวสุทธวรรณ สุบรรณ ณ อยุธยา	ประกันตัวผู้ต้องหาในข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒	กระทำขณะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ (ปัจจุบันไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)
๑๕.	นายทองแดง เบ็ญจะปัก	ประกันตัวผู้ต้องหาในข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒	กระทำขณะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ (ปัจจุบันไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)
๑๖.	นางอมรัตน์ โชคปมิตต์กุล	ประกันตัวผู้ต้องหาในข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒	กระทำขณะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ (ปัจจุบันไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)

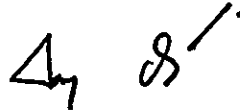
ลำดับ	บุคคล	เหตุการณ์	หมายเหตุ
๑๗.	นายธีรจชัย พันธุมาศ	ประกันตัวผู้ต้องหาในข้อหา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒	กระทำขณะเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

พิเคราะห์แล้วเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้วางบรรทัดฐานคำว่า “ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ปรากฏในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๒ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๖๓ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๙/๒๕๖๔ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๙ หมายถึง การกระทำที่มีเจตนาเพื่อทำลายหรือล้างผลาญให้สูญสลายหมดสิ้นไปไม่ให้ดำรงอยู่หรือมีอยู่อีกต่อไป โดยเป็นภัยร้ายแรงต่อรัฐธรรมนูญและระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญที่สุจริตที่สุดวิสัยที่จะแก้ไขให้กลับคืนได้ หลักการสำคัญของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๙ ประกอบด้วย มีการกระทำ (Actions) โดยเป็นขบวนการผ่านกลุ่มองค์กรเครือข่ายอย่างต่อเนื่องด้วยเป้าหมายเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามข้อเท็จจริงการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองตามพฤติการณ์โดยองค์กรเครือข่ายและพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องทั้งสองและผู้เกี่ยวข้องตามหนังสือสำนักข่าวกรองแห่งชาติ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ลับมาก หนังสือสภาความมั่นคงแห่งชาติ และคำเบิกความของผู้ถูกร้องทั้งสองต่อศาลรัฐธรรมนูญ ปรากฏอย่างชัดเจนว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กรรมการบริหารพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งอดีตและปัจจุบัน และสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รวมถึงผู้เกี่ยวข้อง มีพฤติการณ์แสดงความคิดเห็นหรือเข้าร่วมการชุมนุมที่มีการรณรงค์ให้ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือเป็นหลักประกันให้ผู้ต้องหาในข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือเป็นผู้กระทำความผิดในข้อหาดังกล่าว แม้ข้อบังคับพรรคก้าวไกลตามประกาศราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ ตามเอกสารชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาผู้ถูกร้อง คำประกาศอุดมการณ์ทางการเมือง ข้อ ๙ พรรคสองว่า “พรรคก้าวไกลยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข...” และข้อ ๑๐ นโยบายของพรรคก้าวไกล (๑) นโยบายด้านประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนว่า “พรรคก้าวไกลมุ่งแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญกฎหมายและสถาบันการเมืองทั้งหลายให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข...” โดยได้รับการจดทะเบียนจากนายทะเบียนพรรคการเมือง รวมทั้งการที่ผู้ถูกร้องทั้งสองเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) ถือเป็นกระบวนการทางนิติบัญญัติของสมาชิกรัฐสภาก็ตาม แต่มีการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองทั้งพฤติกรรมโดยองค์กรเครือข่ายและพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับ ข้อบังคับพรรคก้าวไกลดังกล่าวที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว โดยพรรคการเมืองมีสถานะเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเป็นกฎหมายมหาชนตามแนวคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๓ รวมทั้งการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่มีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมที่กระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ทั้งระบบ เช่น การเสนอขยายมาตรา ๑๑๒ ออกจากลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร การเสนอ ความผิดตามมาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดอันยอมความได้ และการเสนอสำนักพระราชวัง เป็นหน่วยงานแจ้งความดำเนินคดีในฐานะผู้เสียหาย เป็นต้น จึงเป็นการเสนอร่างกฎหมายที่มีเจตนา เชางกร่อนบ่อนทำลายเพื่อลดสถานะด้วยการด้อยค่าสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยถือว่าเป็นปฏิบัติการ ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และลดความคุ้มครอง สถาบันพระมหากษัตริย์และนำไปสู่การล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ในที่สุด อันเป็นลักษณะ ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๕ ที่ผู้ถูกร้องทั้งสอง ต้องเคารพหลักการชั่วนิรันดร์ (Eternity Clause) และมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้” ประกอบกับ สถาบันพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทยมีความแตกต่างจากสถาบันพระมหากษัตริย์ ในบางประเทศ โดยมีประวัติศาสตร์ยืนยาวมาตั้งแต่ครั้งราชาธิปไตย มีสถานะสูงทางศาสนา และสังคม มีนิตินายประเพณีอันยาวนาน มีความใกล้ชิดกับประชาชนและเป็นที่เคารพรัก ของประชาชนอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชกรณียกิจนานัปการที่ทรงประกอบเพื่อประชาชน ดังนั้น แม้เหตุการณ์ตามคำร้องได้ผ่านพ้นไปแล้วก็ตาม แต่ยังคงมีการกระทำดำเนินเป็นขบวนการ อย่างต่อเนื่อง ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ หากปล่อยให้ผู้ถูกร้องทั้งสองกระทำการต่อไป ย่อมไม่ไกลเกินเหตุที่จะนำไปสู่การล้มล้างการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองจึงเป็นการใช้สิทธิ หรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการใช้สิทธิ หรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง และสั่งการให้ผู้ถูกร้องทั้งสองเลิกการกระทำเพื่อให้มีการยกเลิกหรือ แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และเลิกการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์

การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น เพื่อให้มีการยกเลิกหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๑๑๒ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง

(นายปัญญา อุดชาชน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ